

Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
«Чернівецький транспортний коледж»

Розглянуто

на засіданні циклової комісії
загальноосвітніх дисциплін

Протокол № 7

«19» лютого 2021р.

«Затверджую»

«19» лютого 2021р.

Директор коледжу

В.М. Димитрюк

Голова циклової комісії

Т.В. Замфір

ПРОГРАМА СПІВБЕСІДИ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

для вступників на основі повної загальної середньої освіти
для здобуття освітньо-професійного ступеня
фахового молодшого бакалавра

за спеціальностями: 273 «Залізничний транспорт»

274 «Автомобільний транспорт»

275 «Транспортні технології»

Чернівці, 2021

Пояснювальна записка

Програму співбесіди з української мови для вступників на основі повної загальної середньої освіти до Чернівецького транспортно-фахового коледжу для здобуття освітньо-професійного ступеня фахового молодшого бакалавра розроблено з урахуванням чинних програм з української мови для 10-11 класів (рівень стандарту), затверджених Міністерством освіти і науки України 2017 року.

Пропонована програма передбачає виявлення рівня знань абітурієнтів з таких розділів: «Фонетика. Графіка», «Лексикологія. Фразеологія», «Будова слова. Словотвір», «Морфологія», «Синтаксис», «Стилістика», «Орфоепія», «Орфографія», «Культура мовлення і стилістика», «Практична риторика».

Вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки вступників з української мови

Вступники повинні знати: основні правила вживання звуків у різних позиціях слів, чергування голосних і приголосних звуків, зміни в групах приголосних, правила вживання великої літери, м'якого знака і апострофа; написання частин мови, складних слів; правила утворення і написання граматичних форм різних частин мови; види речень, способи ускладнення речень, типи зв'язків у реченнях, вживання сполучників і розділових знаків у різних видах речень тощо.

Вступники повинні вміти: правильно писати слова з різними орфограмами, зіставляти звучання і написання слів, передавати на письмі звуки і звукосполучення, записувати складні, складноскорочені слова і аббревіатури, власні назви; правильно вживати відмінкові закінчення, а також закінчення різних форм дієслова, грамотно писати прислівники і займенники; визначати головні і другорядні члени речення, однорідні члени речення і узагальнюючі слова при них, зв'язки сурядності і підрядності, вставні і вставлені конструкції, уточнюючі члени речення, пряму і непряму мову, відповідно до цього правильно вживати розділові знаки.

Перелік тем для підготовки до співбесіди з української мови

- ✓ Звуки мови. Голосні і приголосні звуки. Приголосні тверді і м'які, дзвінки і глухі.
- ✓ Український алфавіт. Співвідношення звуків і букв, звукове значення букв я, ю, є, ї, щ та буквосполучень дз, дзь, дж.
- ✓ Склад. Наголос. Ненаголошені голосні.
- ✓ Уподібнення приголосних звуків. Спрощення в групах приголосних.
- ✓ Найпоширеніші чергування голосних і приголосних звуків.
- ✓ Правила вживання апострофа.
- ✓ Правила вживання м'якого знака.
- ✓ Позначення подовжених м'яких приголосних та збігу однакових приголосних звуків.
- ✓ Написання слів іншомовного походження.
- ✓ Спільнокореневі слова і форми слів. Значущі частини слова: корінь, префікс, суфікс, закінчення.
- ✓ Вимова і написання префіксів з- (зі-, с-), роз-, без-, пре-, при-, при-.
- ✓ Основні способи словотворення в українській мові. Зміни приголосних при творенні слів.
- ✓ Правопис складних і складноскорочених слів.
- ✓ Лексичне значення слова. Однозначні і багатозначні слова. Пряме і переносне значення слів. Синоніми, антоніми, омоніми.
- ✓ Загальноживані слова. Діалектні та професійні слова. Стилiстична диференція української лексики. Запозичені слова.
- ✓ Поняття про фразеологізми. Типи фразеологізмів.
- ✓ Поняття про самостійні та службові частини мови.
- ✓ Іменник як частина мови: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль.
- ✓ Назви істот і неістот, загальні і власні назви.
- ✓ Рід, число, відмінок іменників.
- ✓ Відміни іменників. Правопис відмінкових закінчень іменників.
- ✓ Невідмінювані іменники. Способи творення іменників.
- ✓ Правопис найуживаніших суфіксів іменників. Велика буква у власних назвах.
- ✓ Прикметник як частина мови: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль.
- ✓ Якісні, відносні та присвійні прикметники.
- ✓ Ступені порівняння прикметників, їх утворення.
- ✓ Відмінювання прикметників. Способи творення прикметників.
- ✓ Правопис відмінкових закінчень і найуживаніших суфіксів прикметників. Написання складних прикметників.
- ✓ Числівник як частина мови: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Числівники кількісні (власне кількісні, неозначено- кількісні, дробові, збірні) і порядкові. Числівники прості, складні і складені.
- ✓ Відмінювання кількісних і порядкових числівників. Правопис числівників.

- ✓ Займенник як частина мови: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди займенників.
- ✓ Відмінювання займенників. Правопис займенників.
- ✓ Дієслово як частина мови: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Неозначена форма дієслова.
- ✓ Способи дієслова (дійсний, умовний, наказовий). Види дієслів (доконаний і недоконаний). Часи дієслів.
- ✓ Дієслова I і II дієвідмін. Особа і число. Безособові дієслова. Способи творення дієслів. Правопис дієслів.
- ✓ Дієприкметник як особлива форма дієслова: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Активні і пасивні дієприкметники, їх творення.
- ✓ Відмінювання дієприкметників. Дієприкметниковий зворот. Безособові дієслівні форми на -но, -то. Правопис дієприкметників.
- ✓ Дієприслівник як особлива форма дієслова: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Дієприслівники доконаного і недоконаного виду, їх творення. Дієприслівниковий зворот. Правопис дієприслівників.
- ✓ Прислівник як частина мови: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди прислівників. Ступені порівняння прислівників. Способи їх творення. Правопис прислівників.
- ✓ Прийменник як службова частина мови. Непохідні і похідні прийменники. Правопис прийменників разом, окремо і через дефіс.
- ✓ Сполучник як службова частина мови. Сполучники сурядності і підрядності. Групи сполучників за будовою. Правопис сполучників окремо і через дефіс.
- ✓ Частка як службова частина мови. Формотворчі, словотворчі та модальні частки. Написання часток. Не і ні з різними частинами мови.
- ✓ Вигук як частина мови. Правопис вигуків.
- ✓ Словосполучення. Будова і типи словосполучень за способом вираження головного члена.
- ✓ Просте речення. Види речень за метою висловлювання: розповідні, питальні, спонукальні. Окличні речення.
- ✓ Члени речення (підмет і присудок; додаток, означення, обставини), способи їх вираження та різновиди. Прикладка як різновид означення. Порівняльний зворот.
- ✓ Розділові знаки в кінці речення. Тире між підметом та присудком. Розділові знаки при прикладках і порівняльних зворотах.
- ✓ Речення двоскладні і односкладні. Різновиди односкладних речень. Повні й неповні речення. Тире в неповних реченнях.
- ✓ Однорідні члени речення. Узагальнювальне слово при однорідних членах речення. Однорідні й неоднорідні означення. Розділові знаки при однорідних членах речення.
- ✓ Звертання і вставні слова (словосполучення, речення). Розділові знаки в них.

- ✓ Відокремлені другорядні члени речення (в тому числі уточнювальні). Розділові знаки при відокремлених членах.
- ✓ Складне речення, його типи. Складносурядне речення. Розділові знаки в складносурядних реченнях.
- ✓ Складнопідрядне речення із сполучниками і сполучними словами. Основні види підрядних речень. Розділові знаки в складнопідрядних реченнях.
- ✓ Складне речення з кількома підрядними.
- ✓ Безсполучникове складне речення. Розділові знаки в безсполучниковому реченні. Складне речення з різними видами зв'язку, розділові знаки в ньому.
- ✓ Пряма й непряма мова. Цитата. Діалог. Розділові знаки при прямій мові, цитаті, діалозі.
- ✓ Основні вимоги до мовлення: змістовність, послідовність, багатство, точність, доречність, виразність, правильність. Мовленнєві помилки.
- ✓ Поняття про текст. Поділ тексту на абзаци. Мовні засоби зв'язку речень у тексті.
- ✓ Поняття про стилі мовлення: розмовний, науковий, художній, офіційно- діловий і публіцистичний.

Список рекомендованої літератури

1. Головащук С.І. Правописний словник. - К.: А.С.К., 1999.
2. Головащук С.І. Складні випадки наголошення: Словник-довідник. -К.: Либідь, 1995.
3. Головащук С.І. Словник-довідник з українського літературного слововживання. - К.: Рідна мова, 2000.
4. Гуйванюк Н.В. та ін. Тестові завдання з української мови. .- К.: Академія, 2006.
5. Демська О., Кульчицький І. Словник омонімів. - Львів: Фенікс, 1996.
6. Єрмоленко С.Я., Сичова Т.В. Рідна мова: Підручник. - К.: Грамота, 2008.
7. Зубков М. Збірник диктантів для випускників та абітурієнтів з української мови. - Харків: СПДФО Співак Т.К., 2007.
8. Зубков М. Сучасний український правопис: Комплексний довідник. - Вид. третє, випр. та доп. - Харків: Торсінг, 2000.
9. Зубков М. Українська мова. Універсальний довідник. - Харків: ВД «ШКОЛА», 2009.
10. Караванський С. Словник синонімів української мови. - К.: Орії, 1993.
11. Козачук Г.О. Українська мова для абітурієнтів: Навч. посібник. -К.: Вища школа, 1993; 1997.
12. Козачук Г.О., Шкурятяна М.Г. Практичний курс української мови: Навч. посібник для вузів.-К., 1993;2004.
13. Кононенко П.П., Кадомцева Л.О., Мацько Л.І. Українська мова: Посібник для вступників до вузів.-К.: Либідь, 1990; 1991; 1992.
14. Мацько Л.І., Сидоренко О.М. Українська мова: усний та письмовий екзамен. - К.: Либідь, 1992; 1993.

- 15.Мацько Л.І., Сидоренко О.М. Українська мова: Посібник для старшокласників і абітурієнтів.-К.: Либідь, 1995.
- 16.Навчальний правописний словник української мови: Близько 40000 слів/ За загал, ред. Д.Х.Баранника і Д.І.Руденка. - Харків: Око, 1997.
- 17.Новий тлумачний словник української мови: У чотирьох томах / Уклад. В.В.Яременко, О.М.Сліпушко. -К.: Аконіт, 1998.
- 18.Орфографічний словник української мови: Близько 120000 слів / Уклад. СІ. Головащук, М.М.Пещак, В.М.Русанівський, О.О.Тараненко. - К.: Довіра, 1993; 1994.
- 19.Паламар Л.М. Практичний курс української мови: Навч. посібник. - К., 1995.
- 20.Пентилюк Н.І., Гайдаєнко І.В. та ін. Рідна мова: Підручник. - К.: Освіта, 2008.
- 21.Плющ М.Я., Леута О.І., Гальона Н.П. Сучасна українська літературна мова: Збірник вправ. - К.: Вища школа, 1995.
- 22.Полюга Л.М. Словник антонімів української мови. - 2-е вид., доп. і випр. - К.: Довіра, 2001.
- 23.Полюга Л.М. Словник синонімів української мови. - К.: Довіра, 2001.
- 24.Полюга Л.М. Словник українських морфем. - Львів: Світ, 2001.
- 25.Скуратівський Л.В. та ін. Рідна мова: Підручник. - К.: Педагогічна думка 2008.
- 26.Словник іншомовних слів: 23000 слів та термінологічних словосполучень / Уклад. Л.О.Пустовіт та ін. - К.: Довіра, 2000.
- 27.Словник синонімів української мови: В 2 т. / А.А.Бурячок, Г.М.Гнатюк, С.І.Головащук та інші. - К.: Наукова думка, 1999.
- 28.Словник української мови: В 11-й томах. -К.: Наукова думка, 1970 — 1980 рр.
- 29.Словник фразеологізмів української мови / Уклад.: В.М.Білоноженко та ін. — К.: Наукова думка, 2003.
- 30.Ткаченко Є.М. Українській мова. Пунктуація: правила, вправи, диктанти: Навч. посібник. - Харків: Консум, 2001.
- 31.Тоцька Н.І. Сучасна українська літературна мова. Фонетика. Орфоепія. Графіка і Орфографія. Завдання і вправи: Навч. посібник. - К: Вища школа, 1995.
- 32.Удовиченко Г.М. Фразеологічний словник української мови: У двох томах. - К.: Вища школа, 1984.
- 33.Українська літературна вимова і наголос: Словник-довідник / І.Р.Вихованець, С.Я.Єрмоленко, Н.М.Сологуб, Г.Х.Щербатюк; Відп. ред. М.А.Жовтобрюх. - К.: Наукова думка, 1973.
- 34.Український орфографічний словник: Близько 143000 слів/Уклад. М.М.Пещак та ін. / За ред. Л.М.Полюги. - К., 2002.
- 35.Український правопис. - 4-е вид., випр. й доп. - К.: Наукова думка, 1993.
- 36.Фразеологічний словник української мови: У двох книгах. — К.: Наукова думка, 1993.
- 37.Шевчук С.В. Українська мова. Збірник диктантів: Навчальний посібник. – К.: Вища школа, 2002.

Організація та проведення співбесіди

Вступне випробування на здобуття освітньо-професійного ступеня фахового молодшого бакалавра проходить у формі співбесіди.

Співбесіда з української мови проводиться не менше ніж двома членами комісії з кожним вступником, яких призначає голова предметної комісії згідно з розкладом у день іспиту.

Під час співбесіди вступникам задається не менше трьох питань з української мови. Тривалість співбесіди з розрахунку на одного вступника становить 20 хвилин.

Під час співбесіди члени екзаменаційної комісії відмічають правильність відповідей в аркуші співбесіди, який по закінченню вступного випробування підписується вступником та членами відповідної комісії.

На аркушах не допускаються будь-які умовні позначки, що б розкривали авторство роботи. Абітурієнт зазначає прізвище тільки у визначених для цього місцях.

Інформація про результати співбесіди оголошується вступникові в день її проведення. Перескладання співбесіди не дозволяється.

Під час проведення вступного випробування забороняється користуватись електронними приладами, підручниками, навчальними посібниками та іншими матеріалами, якщо це не передбачено рішенням Приймальної комісії.

Критерії оцінювання відповіді вступника під час співбесіди

При оцінюванні відповідей до уваги беруть такі критерії:

- рівень засвоєння орфоепічних, граматичних, лексичних, стилістичних умінь і навичок;
- комунікативні вміння (уміння сприймати, відтворювати, створювати усні висловлювання);

Підсумкова оцінка за співбесіду виставляється за 200-бальною системою оцінювання.

1. **Оцінка „відмінно” (180–200 балів):** абітурієнт ґрунтовно і повно викладає матеріал, виявляє повне розуміння матеріалу, аргументує свої думки, застосовує знання на практиці, наводить необхідні приклади не тільки за підручником, а й самостійно складені, викладає матеріал послідовно і правильно з огляду на норми літературної мови.

2. **Оцінка „добре” (150–170 бали):** абітурієнт дає відповідь, що задовольняє ті самі вимоги, що й на 180–200 балів, але допускає деякі помилки, які сам виправляє після зауваження викладача, та поодинокі недоліки в послідовності викладання матеріалу і мовленнєвому оформленні.

3. **Оцінка „задовільно” (120–140 балів):** абітурієнт виявляє знання й розуміння основних положень конкретної теми, але викладає матеріал не досить повно і допускає помилки у формулюванні правил, не вміє глибоко і переконливо обґрунтувати свої помилки і відчуває труднощі під час добору прикладів, викладає матеріал непослідовно і допускає помилки у мовленнєвому оформленні відповіді.

4. Оцінка „незадовільно” (100–110 бали): абітурієнт виявляє повне незнання матеріалу відповідного питання.

«Незадовільно»	Не склав
«Задовільно»	120-140
«Добре»	150-170
«Відмінно»	180-200

Відповідно до Правил прийому на навчання до Чернівецького транспортного фахового коледжу якщо вступник набрав менш ніж 120 балів, він до участі у конкурсному відборі не допускається.

Зразок відповіді вступника під час співбесіди з української мови

1. Правила вживання апострофа.
2. Поняття про фразеологізми. Наведіть приклади з поясненням.
3. Складносурядне речення.

1. Правила вживання апострофа.

Апостроф ставиться перед *я, ю, є, ї*:

1. Після літер, що позначають губні тверді приголосні звуки *б, п, в, м, ф*, якщо перед ними немає іншого приголосного (крім *р*), який належав би до кореня: *солов'їний, сім'я, м'ята, п'ятниця, зв'язати, п'ю, б'ється, в'яз, м'язи, ім'я, Вячеслав, Стеф'юк; верб'я, верф'ю, торф'яний, черв'як*. Але: *свято, морквяний, мавпячий, цвях*. Якщо приголосний, що стоїть перед губним, належить до префікса, то апостроф теж ставиться: *зв'язок, підв'ялити, обм'яклий*.
2. Після твердого *р* у кінці складу: *подвір'я, сузір'я, на узгір'ї, з матір'ю, кур'єр, пір'їна*. Якщо *ря, рю, ре* позначають сполучення м'якого [р'] із голосними *а, у, е* ([р'а], [р'у], [р'е]), то апостроф не пишеться: *рясний, Рябко, буря, рюмсати, Рєпін*.
3. Після будь-якого твердого приголосного, яким закінчується префікс або перша частина складних слів: *без'язикий, від'єднати, з'ясувати, над'їдений, над'ярусний, роз'ятрити, роз'юшений; дит'ясла, пан'європейський*.
4. Після *к* у словах *Лук'ян* і похідних від нього: *Лук'яненко, Лук'янчук, Лук'янчик, Лук'янівка тощо*.

Апостроф не ставиться:

1. Після *б, п, в, м, ф*, що позначають тверді губні звуки, якщо перед ними стоїть інша, крім *р*, літера на позначення кореневого приголосного звука: *Святослав, святковий, т'мянний, морквяний, медвяний* (але: *торф'яний, черв'як, верб'я*).
2. Після літери *р*, що позначає м'який приголосний на початку слова чи в середині складу: *порятунок, рясний, гарячий, буряк*.
3. У словах іншомовного походження у злитній вимові: *резюме*

Апостроф у словах іншомовного походження та похідних від них пишеться перед *я, ю, є, ї*:

а) Після приголосних *б, п, в, м, ф, г, к, х, ж, ч, ш, р*: *б'єф, комп'ютер, п'є-дестал, інтерв'ю, прем'єр, торф'яний, к'янті, миш'як, кар'єра; П'ємонт, П'яченца, Рив'єра, Ак'яб, Іх'ямас; Барб'є, Б'єрнсон, Б'юкенен, Женев'єва, Ф'єзол, Монтеस्क'є, Руж'є, Фур'є.*

б) Після кінцевого приголосного в префіксах:
ад'юнкт, ад'ютант, ін'єкція, кон'юнктура.

Апостроф не пишеться:

Коли *я, ю* позначають пом'якшення попереднього приголосного перед [а],[у]: *бязь, бюджет, бюро, пюітр, мюрид, фюзеляж, кювет, рюкзак, рюш, Барбюс, Бюффон, Вюртемберг, Мюллер, Гюго, Рюдберг.*

Винятки: *ад'ютант, кон'юнктивіт, кон'юнктура, ін'єкція.*

2. Поняття про фразеологізми. Наведіть приклади з поясненням.

Фразеологізм — семантично пов'язане сполучення слів, яке, на відміну від подібних до нього за формою синтаксичних структур (висловів або речень), не виникає в процесі мовлення відповідно до загальних граматичних і значенневих закономірностей поєднання лексем, а відтворюється у вигляді усталеної, неподільної, цілісної конструкції. Ще його називають «Крилатим висловом».

Фразеологізми (фразеологічні звороти) — стійкі (усталені) словосполучення, які сприймаються як єдине ціле і вживаються носіями мови в усталеному оформленні.

1. **Багатіти думкою** – фантазувати, потішати себе намірами, задумами.
2. **Водити за носа** – обманювати кого-небудь, хитрувати. Обіцяти, але не виконувати обіцяне.
3. **В сто очей дивитися** – уважно стежити за ким-небудь, пильнувати.
4. **Куди голка, туди й нитка** – означає слідування однієї людини за іншою в поглядах, діях, справах.
5. **Мов у рот води набрав (набрати)** – замовкнути, втративши здатність або бажання говорити, мовчати. (синоніми – ні пару з вуст, тримати язик за зубами)
6. **Ні світ ні зоря** – дуже рано, спозранку, до світанку.
7. **Сім п'ятниць на тиждень** – хто-небудь дуже часто і легко міняє свої рішення, наміри, настрої і т. ін. (непостійний).
8. **Як кішка з собакою** – так кажуть про людей, що постійно сваряться.
9. **Яблуку ніде впасти** – даний фразеологізм використовують, щоб підкреслити, що в одному місці зібрався великий натовп людей, дуже людно, тісно.
10. **30 срібняків** – ціна зради (це символічна сума, за Біблією, саме за тридцять срібняків Іуда зрадив Ісуса).

3. Складносурядне речення.

Складносурядне речення – це складне речення, до складу якого входить два чи більше простих, рівноправних, незалежних одне від одного речень, які з'єднуються сполучниками сурядності та інтонацією.

Наприклад: Сніжинки падали, *і* запошнені стежки були розквітчані слідами численних людських ніг (М. Драй-Хмара).

Це складносурядне речення з двома предикативними частинами, які з'єднані за допомогою сурядного єднального сполучника *і*.

Частини складносурядного речення з'єднуються сполучниками сурядності. Їх є кілька типів:

Складносурядні речення з єднальними сполучниками сурядності

- одиничні: *і (ї), та* (в значенні *і*), *також, теж, та ще й*;
- повторювані: *ні... ні, ані... ані*.

Наприклад: Сонячний день млосно дихав запашним теплом свіжої ріллі, *і* дзвінкоголосі жайворонки дружним хором славили весну (С. Добровольський).

Це складносурядне речення, яке складається з двох простих речень, між якими простежуються єднальні відношення одночасності, перелічувальна інтонація та єднальний сполучник сурядності *і*.

Складносурядні речення з протиставними сполучниками сурядності

Смислові зв'язки: протиставлення, зіставлення.

Інтонація: протиставна.

Протиставні сполучники сурядності:

- *а, але, проте, зате, однак, та* (у значенні *але*), *а втім, хоч... зате, як... так, не тільки, а й...*

Наприклад: Розумний розсудить, *а* дурний засудить (Нар. тв.).

Це складносурядне речення, яке складається з двох простих речень, між якими простежується смисловий зв'язок протиставлення, протиставна інтонація та протиставний сполучник сурядності *а*.

Складносурядні речення з розділовими сполучниками сурядності

Смислові зв'язки: чергування, взаємовиключення явищ, несумісність.

Інтонація: розділова.

Розділові сполучники сурядності:

- одиничні: *або, чи, то*;
- повторювані: *чи... чи, то... то, хоч... хоч*.

Наприклад: *То* пронесеться над болотом чайка, *то* промайне бистрий чибіс і грудкою впаде в сити землю (А. Шиян).

Це складносурядне речення, яке складається з двох простих речень, між якими простежується смисловий зв'язок чергування, розділова інтонація та розділовий повторюваний сполучник сурядності *то... то*.